



سرشناسه	: صلاحی، فاطمه، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: ماه بی‌نشان / مؤلف فاطمه صلاحی؛ به سفارش معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی.
مشخصات نشر	: مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۴۰ ص.
شلیک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۹۹-۲۳۹-۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: فاطمه زهرا (س)، ۵۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق.
موضوع	: فاطمه زهرا (س)، ۵۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق. — سرگذشتنامه
موضوع	: فاطمه زهرا (س)، ۵۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق. — فضایل
شناسه افزوده	: موسسه انتشاراتی قدس رضوی
شناسه افزوده	: آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ۸۲۷/۲/ص BP۲۷۲
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۹۵۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۶۰۵۹۳

ویژه شهادت حضرت زهرا (علیها السلام) اسفند ۱۳۹۴ / جمادی الاول ۱۴۳۷



تهیه و تولید: اداره تولیدات فرهنگی
 مؤلف: فاطمه صلاحی
 ویراستار: وجیهه رمضانی
 گرافیک و صفحه آرایی: امین کوثری
 چاپ: چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی
 نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۴
 شمارگان: ۳۰۰۰
 نشانی: حرم مطهر، صحن جامع رضوی
 ضلع غربی، مدیریت فرهنگی
 تلفن: ۰۵۱-۳۲۰۰۲۵۶۷
 صندوق پستی: ۹۱۷۳۵-۳۵۱
 حق چاپ محفوظ است.





۶ حضرت زهرا (علیها السلام)؛ حقیقت لیلہ القدر

۸ میلاد نور

۸ فصل کودکی

۹ پیوندی آسمانی

۱۰ سوگنامه پدر و لحظه وصال

۱۲ عظمت شخصیت حضرت زهرا (علیها السلام) در کلام وحی و سیره نبوی

۱۶ جلوه‌هایی زیبا از سیره فاطمی

۱۶ ۱. زهرا (علیها السلام) در اوج بندگی

۱۸ ۲. ساده‌زیستی در نهایت وارسنگی

۱۹ ۳. خانواده‌ای آسمانی

۲۳ ۴. تلاش‌های علمی و فرهنگی حضرت زهرا (علیها السلام)

۲۴ ۵. کتابی از جنس نور (مصحف فاطمه (علیها السلام))

۲۵ ۶. حضور اجتماعی؛ تجسم حیا و عفت

۲۶ ۷. زهرا (علیها السلام)؛ پیش‌تاز در دفاع از ولایت

۲۹ ۸. وداع آخر

۳۲ فاطمه (علیها السلام)؛ طلایه‌دار شفاعت

۳۴ کتابنامه

۳۵ مسابقه فرهنگی «ماه بی‌نشان»



■ حضرت زهرا (علیها السلام): حقیقتِ لیلۃ القدر

یا فاطمه (علیها السلام)، طاهره‌ای یا طهارت‌بخش اهل بهشت؟ تقیه‌ای یا تلاقی گاه قرآن و عترت؟ معصومه‌ای یا میعادگاه کتاب و امامت با رسالت؟ نمی‌دانم چگونه توصیف کنم. شگفتا از تو! شگفتا از چنین ظرفیتِ شگفتی که تنها شایسته و سزاوار مقام توست؛ چرا که در دورهٔ زندگی‌ات دوام‌بخش رسالت پدر بودی و حفاظت‌بخش امامتِ همسر و ایمنی‌بخش کتاب برتر و...

آری، در آسمان معرفتِ حضرت زهرا (علیها السلام) برترین اندیشه‌های بشری، حیران و تیزپروازترین عقل‌ها سرگردان شده‌اند. بلندای معرفت و اوج منزلت این درِ یگانهٔ رسول خدا (صلی الله علیه و آله) چنان والا است که در گسترهٔ ادراک نمی‌گنجد؛ چرا که حضرت زهرا (علیها السلام) حقیقتِ لیلۃ القدری است که خود، برتر است از هزار شب؛ هنگامهٔ ریزش فیوضات و برکات بی‌نهایت الهی و تجلی رحمت حق است و چرا چنین نباشد؛ حال آنکه لیلۃ القدر ظرف نزول قرآن است و وجود فاطمه (علیها السلام) ظرف ظهور یازده قرآن ناطق (امامان معصوم (علیهم السلام)) است.^۱

۱. نک: محمدتقی مصباح یزدی، جامی از زلال کوثر، ص ۱۷ و ۱۸.



با وجود ناتوانی مان در فهم مقام و منزلت بزرگ بانوی دو عالم،
با طلب بخشش از درگاهش، به مدد امام رئوفمان، حضرت
علی بن موسی الرضا علیه السلام مختصر کلامی از گلستان معرفت فاطمی
می‌چینیم و نثار زائران و مجاوران حرم باصفای رضوی می‌کنیم. امید
است این برگ‌ها از تقویم زندگی انسیه حورا چراغ راه و اندوخته‌ای
برای شفاعتمان در آخرت باشد.



■ میلاد نور

چهل روز است که پیامبر اکرم (ص) به همراه خدیجه کبری (ع) به عبادت حق مشغول اند. لحظه تکوین زیباترین گل سرسبد هستی نزدیک است. بالاخره انتظارها به سر می رسد و میوه دل رسول خدا (ص) در بیستم جمادی الثانی سال پنجم بعثت به ثمر می رسد و انسیه حورا تسبیح گویان چشم به جهان می گشایند. از شعاع انوار وجودی این عطیه، عرش هستی و آسمانها غرق در نور می شود. چه پُربرکت است وجود فاطمه (ع) کوثر نبوت و بهانه آفرینش که اگر نبودند، هستی در ظلمت وصف ناشدنی نیستی فرو می رفت.

■ فصل کودکی

روزها در گذرند و فاطمه (ع) فراتر از زمان، مراحل رشد و تکامل خویش را می پیمایند. کودکی ایشان در تنگنای شکنجه های طاقت فرسای پیامبر (ص) و یارانش توسط مشرکان همراه با اضطراب و ناامنی می گذرد. در این وضعیت سخت، زهرای مرضیه (ع) در پنج سالگی داغدار فراق مادر می شوند و صبورانه، یگانه غم خوار و یاور پدر؛ آن چنان که به شایستگی، ام ابیها لقب می یابند و از همان کودکی، شهامت در دفاع از حق و ولایت را می آموزند.

■ پیوندی آسمانی

پس از گذشتن یک سال از هجرت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به مدینه، بیشتر بزرگان و شخصیت‌های مطرح به خواستگاری یگانه دُخت ایشان علیها السلام می‌آیند و همه مأیوسانه با پاسخ منفی روبه‌رو می‌شوند، تا اینکه آن که خدا می‌خواهد، به خواستگاری می‌آید: علی بن ابیطالب علیه السلام در نهایت شرم و حیا به خواستگاری می‌آیند و این بار، تبسم شیرین رسول خدا صلی الله علیه و آله نشان از رضایت دارد:

قَالَ أَبْشِرْ يَا عَلِيُّ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ زَوَّجَكَ بِهَا فِي السَّمَاءِ قَبْلَ
أَنْ أَزُوجَكَهَا فِي الْأَرْضِ....

یا علی، مژده باد تو را؛ زیرا خداوند فاطمه علیها السلام را در آسمان‌ها به ازدواج تو درآورده است، قبل از آنکه در زمین چنین ازدواجی رخ دهد....^۱

به‌راستی که برای حضرت فاطمه علیها السلام با برخورداری از مقام عصمت و کمالات بی‌نظیر، کفو و همتایی جز مولای متقیان وجود نداشت؛ اما این مهم، برای همه درک‌کردنی نبود. بعضی ناراحت بودند که

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۰۸ و ۱۰۹.

خواستگاری شان از حضرت فاطمه (ع) پذیرفته نشده بود! سخن رسول مهربانی ها (ع) پاسخ قاطعی بود به این کدورت ها:

جبرائیل نزد من آمد و گفت: «ای محمد، خداوند می فرماید: اگر علی (ع) را نمی آفریدم، برای دخترت فاطمه (ع) همتایی روی زمین پیدا نمی شد، خواه حضرت آدم (ع) یا سایر مردم بعد از او.»^۱

به این ترتیب پیوند آسمانی صدیقه طاهره (ع) با امام علی (ع) در زمین نیز رقم می خورد و زندگی سراسر عشق و صمیمیت این دو عزیز (ع) آغاز می شود.

■ سوگنامه پدر و لحظه وصال

اکنون هنگامه هجران و ماتم رسیده است. رسول خدا (ع) در بستر بیماری و در آستانه عروجی ملکوتی است. همه به جز اهل بیت پیامبر (ع) مرخص می شوند. قطره های اشک، چون مرواریدهایی غلتان، بر گونه های مبارک حسنین (ع) جاری است. در این صحنه غم بار، تأثر فاطمه (ع) از همه بیشتر است؛ زیرا پدری قصد لقاء حق دارد که نه تنها برای او مهربان ترین شخص که برای جهانیان مایه رحمت است. رسول خدا (ع) هم در لحظه های آخر حیاتشان گریان اند. از علت گریه که می پرسند، می فرمایند:

۱. محمد باقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۹۲ و ۹۳.



گریه‌ام برای دُرِیه‌ام، به‌ویژه دخترم فاطمه علیها السلام است. گویا می‌بینم که اشرارِ اتم به او چه ستم‌هایی روا می‌دارند و او به من استغاثه می‌کند؛ ولی کسی به یاری‌اش نمی‌شتابد! با شنیدن این سخنان، گریهٔ زهرا علیها السلام فزونی می‌یابد. پیامبر صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «دخترم، گریه نکن...» و فاطمه علیها السلام در جواب عرض می‌کنند: «پدر جان، گریه‌ام برای مصیبت‌های خودم نیست؛ بلکه فراق شما برایم تحمل‌ناپذیر است». رسول گرامی صلی الله علیه و آله دخترشان را آرام می‌کنند: «نگران نباش. تو به‌زودی به من ملحق خواهی شد...»^۱

این کلام رسول خدا صلی الله علیه و آله اندکی از دردِ هجرانِ زهرا علیها السلام کاست. با رحلت جان‌گدازِ پیامبر صلی الله علیه و آله فاطمه علیها السلام میراث‌دارِ حفاظت از امامت شد. صدیقهٔ طاهره علیها السلام شجاعانه و باتدبیر، از حریم امامت پاسداری کرد و سرانجام در این راه خطیر، پس از تقدیم محسن شهیدش، سلوک زمینی خویش را در سیزدهم جمادی الاول سال یازدهم هجرت^۲ به پایان برد و به دیدار پدر در ملکوتِ اعلی شتافت.

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۵۶.

۲. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۲۱۳ و ۲۱۴.



■ عظمت شخصیت حضرت زهرا (علیها السلام) در کلام وحی و سیره نبوی

شخصیت بی نظیر حضرت زهرا (علیها السلام) همچون اقیانوس عظیمی است که هر چه غواصان بحر معرفت و شیفتگان حضرتش در آن غوطه‌ور شوند، باز هم از کشف حقیقت وجودی آن بانو عاجز می‌مانند؛ از این رو از آستان یگانه وحی و مفسر اعظم آن، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) مدد می‌جوییم تا به شفاعی از نور وجود مقدس صدیقه اطهر (علیها السلام) دست یابیم.

خداوند متعال در آیه تطهیر در شأن اهل بیت پیامبر (علیهم السلام) می‌فرماید:

﴿أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ
يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾^۱

خدا می‌خواهد پلیدی را از شما اهل بیت دور کند و شما را پاک سازد.

بنابر بیشتر تفاسیر شیعه و سنی، مخاطب این آیه منحصرأ پنج نفرند: پیامبر (صلی الله علیه و آله)، علی (علیه السلام)، فاطمه (علیها السلام)، حسن و حسین (علیهم السلام). این آیه به معنویت کامل اهل بیت (علیهم السلام) گواهی می‌دهد و مقام عصمت را برای این



بزرگواران (علیه السلام)، از جمله حضرت زهرا (علیها السلام) اثبات می کند.

به گواهی مستندات تاریخی معتبر و گفتار اغلب مفسران شیعه و سنی، آیه مباهله نیز در حق اهل بیت (علیهم السلام) نازل شده است:^۱

﴿فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ﴾^۲

هر گاه بعد از علم و دانشی که به تو رسیده است، [باز] کسانی [در باره مسیح] با تو به ستیز برخیزند، بگو: «بیایید ما فرزندان خود را دعوت کنیم، شما نیز فرزندان خود را؛ ما زنان خویش را دعوت کنیم، شما نیز زنان خود را؛ ما از نفوس خود [و کسی که همچون جان ماست] دعوت کنیم، شما نیز از نفوس خود. آنگاه مباهله [و نفرین] کنیم و لعنت خدا را بر دروغگویان قرار دهیم.»

بر اساس آیه مباهله، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) با عده ای از خاندان نزدیکان، برای اتمام حجت با مسیحیان متخاصم، به مناظره و نفرین نصاری نجران مأمور شدند. نصاری نجران پس از دیدن رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت ایشان (امام علی (علیه السلام)، حضرت فاطمه (علیها السلام) و امام حسن و امام حسین (علیهم السلام)، با خود گفتند: «اینان در پیشگاه الهی آن چنان مقرب اند

۱. نک: ناصر مکارم شیرازی و دیگران، تفسیر نمونه، ج ۱۷، ص ۲۹۴.

۲. آل عمران، ۶۱.

که اگر از او بخواهند کوه‌ها را از زمین برکنند، خداوند خواسته آنان را برمی آورد.» پس از مباهله صرف نظر کردند و مصالحه را پذیرفتند.^۱ از این آیه‌ها و ده‌ها آیه دیگر که می‌توان به آن تمسک کرد، فهمیده می‌شود حضرت زهرا (ع) از نظر قرآن، انسانی معصوم و بی لغزش اند و در پیشگاه الهی شرافت و جایگاه ارزشمندی دارند. از سوی دیگر، اشرف مخلوقات، پیامبر رحمت (ص) از همان آغاز تولد فاطمه (ع) به هر گونه ممکن تلاش کردند که اُمت خویش را از قدر و منزلت ملکوتی فاطمه (ع) آگاه کنند؛ از این رو در زمان‌ها و مکان‌های مختلف به معرفی حبیبۀ خدا پرداختند.

روزی پیامبر (ص) در حالی که دست فاطمه (ع) را گرفته بودند، از منزل خارج شدند و در میان جمع مسلمانان حضور یافتند و خطاب به ایشان فرمودند: هر کس این دختر را می‌شناسد که می‌شناسد؛ اما هر کس او را نمی‌شناسد، بداند که او فاطمه (ع) دختر محمد است. او پاره تن من است. او قلب من است. او روح میان دو پهلوی من است. هر که او را بیازارد، مرا آزرده است و هر که مرا بیازارد، همانا خدا را آزرده است.^۲

۱. نک: ناصر مکارم شیرازی و دیگران، تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۵۸۱ و ۵۸۲.

۲. نک: ابوالحسن علی بن عیسی اربلی، کشف الغمة فی معرفة الأئمة، ترجمه

علی بن حسین زواره‌ای، ج ۲، ص ۲۴.



امثال این فرموده‌های حکمت‌آمیز در شأن حضرت فاطمه (ع) که بسی هم فراوان است، از زبان وجودی پاک بیان شده است که طبق صریح قرآن هرگز از اورفتاری از روی خواسته‌های نفسانی و غیر عقلانی سر نمی‌زند. فقط گفتار پیامبر اکرم (ص) معرف فضیلت و منزلت فاطمه (ع) نیست؛ بلکه تمام رفتار و منش رسول خدا (ص) در برابر دخترشان، نشان دهنده گوهر وجودی این بانوست. این رفتارها برخاسته از اوج محبت و اکرام و احترام است و از سوی رسول خدا (ص) جز در برابر فاطمه (ع) برای احدی سابقه نداشته است؛ چنان که هر هنگام فاطمه (ع) به محضر پدرشان مشرف می‌شدند، آن بزرگوار (ص) تمام قد به احترام فاطمه (ع) قیام می‌کردند، ایشان را در آغوش می‌گرفتند، بر دستانشان بوسه می‌زدند و آن بانو را بر جایگاه خویش می‌نشاندند.^۱

این گونه بیان و رفتار حکیمانه پیامبر (ص) حکایتگر معرفتی بس عمیق به مقام بی‌نظیر فاطمه (ع) و رساننده این واقعیت است که زهرای مرضیه (ع) جان رسول خدا (ص) و مایه قوام و استمرار وجود ایشان (ص) است.^۲

۱. نک: محمدتقی مصباح یزدی، جامی از زلال کوثر، ص ۳۹ و ۴۰.

۲. نک: محمدتقی مصباح یزدی، جامی از زلال کوثر، ص ۳۹.



■ جلوه‌هایی زیبا از سیره فاطمی

زندگی حضرت زهرا (علیها السلام) آکنده از جلوه‌های هدایت و بصیرت است که همچون حیات کوتاه، ولی سراسر نورشان رنگ و عطری ویژه دارد: آن حضرت بانویی هستند که به عنایت الهی تمام مراحل کمال انسانی را طی کرده و به مقام عصمت نائل آمدند و در حجره‌ای کوچک، ولی پر از عشق و صفا، انسان‌هایی را تربیت کردند که تا همیشه برای هدایت بشر نورافشانی می‌کنند. آن ریحانه، خود نیز تا مرز شهادت برای دفاع از ولایت و امامت جان‌فشانی کردند و...؛ بنابراین رفتار و منش سرور زنان عالم، برای پیروان مکتب امامت درس‌های فراوانی در ابعاد مختلف دارد که هر کس به فراخور نیاز و ظرفیت خویش می‌تواند از این اقیانوس بی‌کران معرفت بهره‌جوید و به کمال خویش دست یابد.

۱. زهرا (علیها السلام) در اوج بندگی

صحیفه تاریخ شاهد سیره عبادی بسیاری از اولیای الهی بوده است؛ اما آنچه در این بین جلوه‌گری می‌کند، عبادت‌های بانویی بزرگوار در اوج جوانی است که مایه فخر و مباهات عابدان شده است؛ چنان که در وصف عبادتشان آمده است: «در تمام دنیا عابدتر از فاطمه (علیها السلام) یافت نمی‌شد. او به حدی برای عبادت برپا می‌ایستاد که پاهایش ورم



می کرد.»^۱ در عظمت عبادت حضرت زهرا (ع) همین بس که خداوند در آخرین آیات سوره آل عمران به وصف عبادات ایشان و یگانه کفویشان، امام علی (ع) پرداخته است:

«الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَ
يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ
هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ»^۲

[همان] کسانی که خدا را ایستاده و نشسته و در حالی که به پهلو خوابیده‌اند، یاد می کنند و در اسرار آفرینش آسمان ها و زمین می اندیشند [و می گویند]: «پروردگارا، این ها را بیهوده نیافریده‌ای. تو منزهی. ما را از عذاب آتش [دوزخ] در امان دار.»

دامنه عبادات حضرت فاطمه (ع) تا بدان حد گسترده است که در لحظه لحظه زندگی شان، نقش آن به چشم می آید. رفتار و گفتار و تلاش ایشان در هر لحظه از شب و روز، عبادت بود؛ به طوری که حتی در ساعات شیرین حیاتشان، یعنی شب از دواج با امام علی (ع)، باز هم از هدف خلقت غافل نشدند. آن شب، امیر المؤمنین (ع) احساس کردند که همسرشان نگران است و علتش را جویا شدند. حضرت زهرا (ع) در پاسخ فرمودند:

۱. محمد باقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۷۵، حدیث ۶۲.

۲. آل عمران، ۱۹۱.



حال خود را در پایان عمر و عالم قبر به یاد آوردم؛ چرا که انتقال از خانه پدرم به منزل خودم، مرا به یاد انتقال به قبر انداخت. تو را به خدا قسم بیا در این آغازین ساعات زندگی [مشترک] امان به نماز بر خیزیم و امشب را به عبادت خدا بپردازیم.^۱

این است که وقتی فردای آن شب، پیامبر (ص) از امام علی (ع) می پرسند: «همسرت را چگونه یافتی؟» بی درنگ می فرماید: «نعم العون علی طاعة الله»؛^۲ یعنی بهترین یاور برای اطاعت و عبودیت خداوند.

۲. ساده زیستی در نهایتِ وارستگی

حضرت زهرا (ع.ا.س.) سیره زندگی خویش را بر بی اعتنایی به تجمل های دنیوی و قناعت به حداقل نیازهای ضروری بنا ساخته بودند، یعنی به دور از تشریفات و تجملات و در عین سادگی و لبریز از صفا و صمیمیت. البته ساده زیستی آن حضرت (ع.ا.س.) نه از روی فقر و نیاز، بلکه بر خاسته از اوج معرفت و وارستگی روحی ایشان بود. بهترین شاهد بر این مدعا، آن دوران از زندگی حضرت فاطمه (ع.ا.س.) است که رسول خدا (ص) به اذن الهی و پس از نزول آیه «فَاتِذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ...»^۳ فدک را

۱. نک: محمد تقی مصباح یزدی، جامی از زلال کوثر، ص ۱۰۰ و ۱۰۱.

۲. محمد باقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۱۷.

۳. روم، ۳۸.



که سرزمین حاصلخیزی بود، به دخترشان زهرا علیها السلام بخشیدند؛^۱ اما آن حضرت علیها السلام بدون ایجاد هیچ گونه تغییری در زندگی خود، درآمد حاصل از فدک را بین نیازمندان تقسیم می کردند.

حضرت فاطمه علیها السلام با این سبک زندگی، به همه مادران رهایی از دنیا و دل سپردن به خدا می دهد و می فهماند که ساده زیستی، فقط مخصوص زمان فقر و ناداری نیست؛ بلکه فضیلتی است که در هر وضعیتی زمینه ساز آرامش فکری و موفقیت در بندگی و تقرب به خداوند است. ارزش و منزلت آدمی به تجملات و تشریفات نیست؛ ارزش انسان به تعالی روح و رنگ خدایی گرفتن است و رنگ خدا بهترین زیبایی ها:

«صَبْغَةُ اللَّهِ وَ مَنْ أَحْسَنُ مِنْ اللَّهِ صَبْغَةً وَ نَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ»^۲

رنگ خدایی [بپذیرید: رنگ ایمان و توحید و اسلام] و چه رنگی بهتر است از رنگ خدایی؟! و [بگویید] ما او را عبادت می کنیم.

۳. خانواده ای آسمانی

خانواده کوچک، اما صمیمی حضرت زهرا علیها السلام که در خانه ای محقر و با اندک وسایلی سفالی شکل گرفت، تجلیگاه زیباترین ارزش های ناب الهی و انسانی و تصویر گر عاشقانه ترین لحظه های زندگی زوجی آسمانی است. حضرت زهرا علیها السلام از آن هنگام که قدم به خانه ساده و

۱. نک: ناصر مکارم شیرازی و دیگران، تفسیر نمونه، ج ۱۶، ص ۴۴۱.

۲. بقره، ۱۳۸.

بی‌آلایش ولیّ خدا نهاد، همواره با کمال ذکاوت و مهربانی موقعیت ویژه همسرش را در نظر می‌گرفت و با وضعیت مادی و معنوی او همراهی و همدلی می‌کرد. امام علی (ع) خود تصریح فرموده‌اند: «من درحالی با حضرت زهرا (ع) ازدواج کردم که زیراندازی در خانه نداشتم؛ درحالی که در همان تاریخ [مقدار] احسان و بخشش من به نیازمندان، به قدری زیاد بود که اگر بین بنی هاشم تقسیم می‌شد، آنان را بی‌نیاز می‌کرد.»^۳

به دلیل مشکلات اقتصادی مسلمانان مهاجر و جنگ‌های پی‌درپی با مشرکان، امیرالمؤمنین (ع) بیشتر درآمد خود را صرف نیازمندان می‌کردند و گاه با دست‌خالی به خانه باز می‌گشتند. در این موقعیت حضرت زهرا (ع)، گاه تنها غذای موجود در خانه را به همسر و فرزندان‌شان می‌دادند و خود، چیزی نمی‌خوردند. آن حضرت (ع) نیازمندی‌های خود را نیز از امام علی (ع) مخفی می‌کرد تا مبادا همسرش از عهده برآوردن آن برنیاید و نزدش شرمنده شود...!^۴

تاریخ شاهد گذشت و فداکاری‌های بی‌نظیری از این زوج آسمانی بوده است که به دلیل مجال اندک فقط به نمونه‌ای کوتاه از آن اشاره می‌کنیم:

۳. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۱، ص ۴۳.

۴. نک: ابوالحسن علی بن عیسی اربلی، کشف الغمّة فی معرفة الأئمّة، ترجمه

علی بن حسین زواره‌ای، ج ۲، ص ۲۶ و ۲۷.



روزی عربی به محضر رسول خدا ﷺ وارد شد و از درد گرسنگی شکایت کرد. پیامبر اکرم ﷺ چون شخصاً نتوانستند نیاز آن مرد را برآورده سازند، خطاب به مردم فرمودند: «چه کسی حاضر است امشب این مرد را میهمان کند؟» امیرالمؤمنین (علیه السلام) مانند همیشه پاسخ مثبت دادند و آن مرد را به منزلشان بردند. به خانه که رسیدند، از همسرشان پرسیدند: «ای دختر رسول خدا، غذایی در اختیار داری؟» فاطمه زهرا (علیها السلام) در جواب فرمودند: «به اندازه خوراک یک بچه طعام داریم؛ ولی خودمان نمی‌خوریم و آن را به میهمان می‌دهیم.» آن حضرت (علیه السلام) به هر صورتی که بود، بچه‌ها را خواباندند و به دستور امام علی (علیه السلام) چراغ را خاموش کردند. امیرالمؤمنین (علیه السلام) در تاریکی از میهمان پذیرایی کردند و خودشان چیزی نخوردند و برای اینکه میهمان ناراحت نشود، دهانشان را می‌گرداندند تا عرب خیال کند حضرت نیز غذا می‌خورند. این عمل امام علی (علیه السلام) و حضرت زهرا (علیها السلام) ملائکه الهی را به تعجب واداشت و موجب نزول آیه نهم سوره حشر در منزلت آنان شد.^۱

آری، این چنین زهرا (علیها السلام) در اوج صفا و مهربانی و دلسوزی رفتار می‌کرد

۱. نک: محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۳۶، ص ۵۹.



و با وجود مشکلات اقتصادی فراوان، با مدیریت فوق العاده و بردباری، همه تلخی‌ها را به کام همسر خود، شیرین کرده و آبروی خانواده را حفظ می‌کردند: رفتار و برخوردشان با مولا طوری بود که هرگز برخلاف رضای همسرشان گام بر نمی‌داشتند و تنها، نگاه مهرآمیزشان کافی بود تا تمام غصه‌ها و ناراحتی‌های خارج از خانه از وجود امیرالمؤمنین (ع) رخت ببرند. امام علی (ع) خود در این باره می‌فرماید:

سو گند به خدا، هرگز زهرا (ع) را به خشم نیاوردم و او را به کاری مجبور نساختم تا اینکه مرا در فراقش گرفتار کرد. متقابلاً او نیز مرا خشمگین ساخت و هیچ‌وقت نافرمانی نکرد. هرگاه به او نگاه می‌کردم، غم‌ها و غصه‌هایم از دلم برطرف می‌شد.^۱

ثمره نه سال زندگی مقدس حضرت زهرا (ع) و امام علی (ع) دو شکوفه امامت برای استمرار رسالت (امام حسن (ع) و امام حسین (ع)) و دو مدافع حریم ولایت برای حفظ و احیاء اسلام (حضرت زینب (ع) و حضرت ام‌کلوثوم (ع)) هستند که به نحو احسن در دامن پاک مادرشان پرورش یافتند و با تمام وجود، درس‌های مکتب این خزانه دار علم نبوی و الهی را به‌خاطر سپردند. کمال فرزندپروری صدیقه کبری (ع) چیزی نیست که نادیده انگاشته شود؛ چرا که برگ برگ دفتر زندگی هریک از فرزندان بزرگوارشان گواه این حقیقت است.

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۳۴.



۴. تلاش‌های علمی و فرهنگی حضرت زهرا (علیها السلام)

حضرت زهرا (علیها السلام) که میراث‌دار عطوفت و حکمت نبوی هستند و وجودشان همانند وجود رسول خدا (صلی الله علیه و آله) سراسر نورانیت و لبریز از رحمت است، عمری را با تلاش بی‌امان، در نهایت مهربانی و دلسوزی، به تعلیم و تبلیغ معارف دین و تربیت دین‌باوران پرداختند. چنان مشعلی فروزان در راه هدایت جامعه نورافشانی کردند و با سوختن خود، به دل و جان مردم گرمی بخشیدند و تا آخرین لحظات زندگی پاسداری از ارزش‌ها و مبارزه پیگیر با بدعت‌ها و کج‌روی‌ها را خط‌مشی خود قرار دادند.

روزی یکی از زنان مدینه خدمت حضرت زهرا (علیها السلام) رسید و گفت: «مادر پیری دارم که در مسائل نماز، سؤالات فراوانی دارد و مرا فرستاده است تا آن‌ها را از شما بپرسم.» پس از آنکه زهرای مرضیه (علیها السلام) اعلام آمادگی کردند، او مسائل زیادی را مطرح کرد و پاسخشان را شنید؛ ولی در ادامه گفت و شنود، از کثرت پرسش‌ها خجالت کشید و گفت: «ای دختر رسول خدا، معذرت می‌خواهم از اینکه با سؤالات زیاد شما را به زحمت می‌اندازم.» حضرت فاطمه (علیها السلام) فرمودند: «باز هم بیا و هر سؤالی برایت پیش می‌آید، بپرس. اگر کسی اجیر شود که بار سنگینی را به بالایی بام برود و در مقابل، صد هزار دینار طلا بگیرد، آیا چنین کاری برای او دشوار خواهد بود؟» زن پاسخ منفی داد. حضرت طاهره (علیها السلام) ادامه دادند: «من هم در ازای هر مسئله‌ای که پاسخ می‌دهم، پاداش

می گیرم؛ پس سزاوار است [که این کار] برای من سنگین نباشد.»^۱
 سیره عملی حضرت زهرا (علیها السلام) پُر است از جلوه های زیبا در مقام
 تعلیم و تربیت و رشد فرهنگ جامعه. لازم است همه داعیه داران
 اصلاحات فرهنگی، با اسوه پذیری از سیره این بانوی یگانه (علیها السلام) به
 کارزار فرهنگی وارد شوند و زهره گونه در مقابل غارتگران ایمان و
 فرهنگ مردم سینه سپر کنند؛ چرا که جنگ امروز، جنگ فرهنگی
 است و سلاح ما علم و معرفت و ایمان به ارزش های ناب اسلامی و
 گسترش آن ها در جهان است.

۵. کتابی از جنس نور (مصحف فاطمه (علیها السلام))

از سخنان اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) استفاده می شود که
 کتابی به نام مصحف فاطمه (علیها السلام) از حضرت زهرا (علیها السلام) به یادگار مانده
 است. در رابطه با محتوای این مصحف، در روایتی از امام صادق (علیه السلام)
 آمده است: «به یقین فاطمه (علیها السلام) بعد از پدرش تنها ۷۵ روز در این جهان
 زندگی کرد و در طول آن مدت، غم ها و غصه های زیادی را تحمل
 کرد. جبرائیل (علیه السلام) در آن ایام به طور مرتب به حضور فاطمه (علیها السلام) نازل
 می شد و او را در عزای پدر تسلیت می گفت و از مقام و جایگاهش در
 آن سوی جهان باخبر می ساخت؛ همچنین او را از اوضاع آینده دنیا و
 سرنوشت بچه هایش آگاه می کرد و علی (علیه السلام) آن ها را می نوشت. همه

۱. نک: محمد باقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۲، ص ۳.



این‌ها مصحف فاطمه علیها السلام را تشکیل می‌دهد.^۱
 بنابراین مصحف فاطمه علیها السلام از طرف خداوند توسط پیک وحی به
 حضرت فاطمه علیها السلام القا شده است و اوضاع آینده جهان و اخبار غیبی
 دربارهٔ سرنوشت فرزندان این بانو علیها السلام و سایر مسائل غیر فقهی در آن به
 ثبت رسیده است. این کتاب شریف جزو ودایع امامت است.^۲

۶. حضور اجتماعی؛ تجسم حیا و عفت

حضرت زهرا علیها السلام که مظهر کامل حیا و عفت‌اند، در وضعیت عادی،
 حضور در محیط خانواده و به‌دور از چشم نامحرمان را به حضور در انظار
 عمومی ترجیح می‌دادند. به همین دلیل در تقسیم کاری که از سوی
 پیامبر صلی الله علیه و آله انجام شد، از به‌عهده گرفتن کارهای درون خانه و معاف‌بودن
 از کارهای خارج از منزل، بسیار خوشحال شدند؛^۳ ولی به تناسب
 وضعیت روزگار، ضمن حفظ قداست و حجاب خویش، در جامعه
 نیز حضوری فعال داشتند: برای عده‌ای از اصحاب خاص پیامبر صلی الله علیه و آله
 همچون سلمان و ابوذر، کلاس درس خصوصی برگزار می‌کردند و
 دعاها و خبرهای غیبی را در اختیارشان می‌گذاشتند. دعای نور که به

۱. نک: محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۲۶، ص ۴۱؛ محمدبن یعقوب کلینی،
 اصول کافی، ج ۱، ص ۳۴۶ و ۳۴۷.

۲. نک: علی اکبر بابازاده، تحلیل سیره حضرت فاطمه علیها السلام، ص ۱۷۹ و ۱۸۰.

۳. نک: محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۸۱.



سلمان آموختند، از این مقوله به حساب می آید. همچنین آن حضرت (ع) ضمن دیدار خویشاوندان، هفته ای یک یا دو بار به زیارت قبور شهدا می رفتند.

به طور کلی حضرت صدیقه (ع) در موقعیت های حساس جامعه حضوری پررنگ داشتند؛ چنان که در جریان جنگ اُحد به همراه گروهی از زنان مدینه با فراهم آوردن مقداری آب و نان به میدان جنگ رفتند و به مداوای زخم های پیامبر (ص) و همسران علی (ع) و دیگر مجروحان پرداختند.^۱ هنگامی که غاصبان ولایت، امام علی (ع) را خانه نشین کرده بودند و به ایشان آزار می رساندند نیز این حضرت زهرا (ع) بودند که شجاعانه و بهنگام، در مسجد پیامبر (ص) حضور یافتند و به افشاگری پرداخته و حقایق را بیان کردند.

۷. زهرا (ع)؛ پیشواز در دفاع از ولایت

هنوز چند ماهی از حجة الوداع و بیعت حاضران با وصی مصطفی (ص) نگذشته بود که ابرسیاه پیمان شکنی، جامعه اسلامی را به تیرگی و سیاهی کشاند. هنوز چند ساعتی از عروج رسول خدا (ص) نگذشته بود که امتشان تیغ حق کشی از نیام کینه و نفاق بر کشیدند و بر قلب یگانه وصی آن عزیز (ص) نشاندد.

چگونه می توان باور کرد که پیشگامان بیعت با علی مرتضی، چنان

۱. نک: علی اکبر بابازاده، تحلیل سیره فاطمه زهرا (ع)، ص ۱۸۱ تا ۱۸۷.



عهد و پیمان خویش را از یاد بردند که در زمرهٔ پیش‌دستان حق‌کشی و پیمان‌شکنی درآمدند؟! در این بین این فاطمه علیها السلام، شیداترین پروانهٔ شمع امامت بود که لحظه‌ای از یاورِ ولیّ امر خویش از پای ننشست: پروانهٔ عاشقی که با سوختن و فدا کردن خویش، به همگان آموخت امام بر حق، چونان کعبه است که بایستی مردم بر گردش طواف کنند، نه او بر گرد مردم. همو که در راه دفاع از ولایت پهلویش شکست و در خون نشست؛ ولی با فریادهای جگرسوز خویش، زیباترین شعار ولایت‌مداری را در گوش پیروان خود، طنین‌انداز کرد: «ای ولیّ امر من، روح‌به‌فدای تو و جانم سپر بلایت. همواره همراهت خواهم بود؛ چه در خیر و نیکی به‌سربری و چه در سختی و بلا گرفتار شوی!»^۱

به‌راستی که اگر زهرا علیها السلام و آن خطبه‌های هدایت‌گونه‌اش نمی‌بود، امروز ما نیز باور نمی‌کردیم که حق با علی علیه السلام بوده است؛ چرا که نفاق‌ها، کینه‌ها، سیاست‌بازی‌ها، تطمیع‌ها، تبلیغ‌ها، تحریف‌ها و... چنان دست‌به‌دست هم داده و امامت را به‌انزوا کشانده بود که به‌یقین اجازه نمی‌داد فریاد حق‌جوییِ امیرالمؤمنین علیه السلام به گوش احدی از آیندگان برسد. درحقیقت، آگاهی‌بخشیِ حضرت زهرا علیها السلام به امت اسلامی، چنان در اوج بی‌مثالی است که پژواک روح‌بخش آن تا قیام قیامت در گوش جهان طنین‌انداز خواهد ماند.

حضرت فاطمه علیها السلام مردم زمانهٔ خویش را می‌شناختند و می‌دانستند

۱. نک: محمدتقی مصباح یزدی، جامی از زلال کوثر، ص ۱۴۶.



که آنان لیاقت عبرت‌پذیری ندارند؛ اما می‌خواستند برای آیندگان، ضلالت را رسوا و حقیقت و حجت را تمام کنند:

من آنچه شرط بلاغ است با شما گفتم؛ اما می‌دانم که خوارید و در چنگان زبونی گرفتار. یاری نکردن، وجودتان را فرا گرفته است و ابر بی‌وفایی بر قلوبتان سایه گسترده است. چه کنم که دلم خون است و باز داشتن زبان شکایت، از طاقت بیرون. برای اتمام حجت مردمان می‌گویم: «آنچه می‌کنید، خدا می‌بیند و ستمکار به زودی خواهد دانست که در کجا می‌نشیند...»^۱

بدین ترتیب خطبه‌های حماسی و شورآفرین حضرت زهرا (ع) در آن موقعیت بحرانی، به جاودانه‌ترین قطعات ادبی مبدل شد. این خطبه‌ها از نظر فصاحت و بلاغت، در اوج هماهنگی است و از دیدگاه معرفت و حکمت‌آموزی، در کمال گره‌گشایی از معضلات در تمام عرصه‌هاست؛ چنان که در مشکلات پیچیده امروز ما نیز می‌تواند کلید درهای خیر و برکت را در اختیارمان بگذارد و در مسیر رشد فردی و اجتماعی راهنما باشد.

۱. نک: احمد بن علی طبرسی، الإحتجاج علی أهل اللجاج، ج ۱، ص ۱۰۴.



۸. وداع آخر

بر اثر جراحات‌هایی که غاصبان ولایت، به پیکر نورانی حضرت زهرا (ع) وارد کردند، شمع وجود آن حضرت (ع) روز به روز کم فروغ‌تر شد تا آنجا که دیگر توان راه رفتن نداشتند و در بستر بیماری افتادند؛^۱ اما در بستر بیماری و اوج غم‌ها و غصه‌هایی که از طرف مهاجمان به ایشان هجوم آورده بود، باز هم پیوسته به یاد امام علی (ع) بودند و نگران آینده‌ای که ولایت تنهایی ماند و جز خدا و عده‌ای معدود، یار و یاورى نخواهد داشت. با این وصف، در لحظات آخر، گریه است که تسکین بخش دل پاک زهرا (ع) است. امام صادق (ع) این لحظه جان سوز را از قول پدران بزرگوارشان (ع) چنین روایت کرده‌اند:

لَمَّا حَضَرَتْ فَاطِمَةُ الْوَفَاةُ بَكَتُ فَقَالَ لَهَا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ يَا سَيِّدَتِي مَا يُبْكِيكِ قَالَتْ أَبْكِي لَمَّا تَلَقَى بَعْدِي فَقَالَ لَهَا لَا تَبْكِي فَوَاللَّهِ إِنَّ ذَلِكَ لَصَغِيرٌ عِنْدِي فِي ذَاتِ اللَّهِ.^۲

چون هنگام وفات فاطمه (ع) فرا رسید، شروع به گریه کرد. امیرالمؤمنین [با تعبیری عالی] پرسید: «ای سرور من، چرا گریه می‌کنی؟» حضرت زهرا (ع) جواب داد: «برای آن مشکلاتی که بعد از من با آن‌ها مواجه خواهی شد.» امام علی (ع) فرمود: «گریه نکن. به خدا قسم که همه این‌ها در راه رضای خدا برای من آسان است.»

۱. نک: محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۷۰.

۲. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۲۱۸.



آری، برای علی بن ابی طالب (ع) تمام مشکلات در برابر فراق یار ناچیز بود. تعبیر «یا سیدی» نشان دهنده عظمت وجود حضرت زهرا (ع) از دیدگاه امیر المؤمنین (ع) و حکایتگر عشق و علاقه فوق العاده‌ای است که میان این دو معصوم (ع) حاکم بوده است. بشنویم فرازهایی از آخرین وصیت‌های حضرت فاطمه (ع) به مولا امیر المؤمنین علی (ع) را که در آن ساعات پرسوز و گداز بیان کردند:

با آمامه، دختر خواهرم، ازدواج کن؛ چرا که او مثل من با فرزندانم مهربان است. جنازه‌ام را در میان تابوتی قرار ده تا جسد مشخص نشود. مرا شبانه دفن کن و قبرم را بپوشان و مخفیانه به خاک بسپارم...^۱

این وصایا^۲ نشان می‌دهند که حضرت زهرا (ع) تمام ملاحظات لازم را برای آسایش همسر و فرزندان‌شان اندیشیده بودند؛ همچنین پس از مرگ هم‌نگران حجاب و پوشش خویش در برابر نامحرمان بودند. وقتی که خبر شهادت حضرت زهرا (ع) به امیر المؤمنین (ع) می‌رسد، آن حضرت (ع) از

۱. محمد باقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۷۸ و ۱۹۲ و ۲۱۴.

۲. درباره علت وصیت حضرت زهرا (ع) برای مخفی ماندن قبرشان باید گفت حضرت فاطمه (ع) با این وصیت، حیثیت دولت غاصب وقت را زیر سؤال بردند و ناراضیتی خویش را تا روز قیامت برای اندیشمندان اعلام کرده و قبرشان را به عنوان سند مظلومیت مخفی کردند؛ البته در عصر حاضر و با جنایات‌هایی که گروهک تروریستی داعش انجام می‌دهند، ابعاد دیگری از علت این وصیت حکیمانه حضرت نیز روشن شده است.



شدت اندوه در فراق فاطمه علیها السلام بیهوش شدند و به زمین افتادند.
پس از شهادت حضرت زهرا علیها السلام، تنها تسلی بخش غم‌های امام علی علیه السلام
مزار این عطیه آسمانی بود. سخنان و اشعار امیرالمؤمنین علیه السلام در کنار قبر
مطهر همسر عزیزشان علیها السلام حاکی از اندوه شدید مولا است:

نَفْسِي عَلَى زَفَرَاتِهَا مَحْبُوسَةٌ
يَا لَيْتَهَا خَرَجَتْ مَعَ الزَّفَرَاتِ
لَا خَيْرَ بَعْدَكَ فِي الْحَيَاةِ وَإِنَّمَا
أَبْكِي مَخَافَةَ أَنْ تَطُولَ حَيَاتِي^۱

جان من با آه و ناله محبوس شده است
ای کاش جان من با ناله‌هایم خارج می‌شد
بعد از تو خیری در زندگانی نخواهد بود
به راستی که من از ترس طولانی شدن زندگی ام گریه می‌کنم

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۲۱۳.



■ فاطمه (ع): طلایه دار شفاعت

در میان شفاعتگرانی که در روز قیامت می توانند به اذن الهی از گناهکاران امت شفاعت کنند، نام محبوبه عرش، حضرت فاطمه زهرا (ع) همچون خورشیدی درخشان می درخشد؛ چرا که بنابر روایات معتبری که از رسول خدا (ص) و ائمه اطهار (ع) رسیده است، شفاعت بی نظیری برای آن حضرت (ع) وعده داده شده است.^۱ این شفاعت چنان گسترده است که نه تنها شامل محبان حضرت زهرا (ع) و دوستداران ذریه ایشان می شود؛ بلکه تمام محبت ورزان به دوستان صدیقه اطهر (ع) را نیز دربر می گیرد. با این وصف، هیچ کس در عرصه محشر از این موهبت محروم نمی ماند، مگر شک کنندگان بیمار دل و کافران سیاه دل و منافقان سنگ دل.

حضرت زهرا (ع) به دلیل لطافت خاص روحی، مظهر تام و تمام رحمت الهی اند و عمیق ترین محبت ها و رحمت ها و مغفرت های خداوند در وجود ایشان (ع) تجلی کرده است؛ از این رو گسترده ترین شفاعت ها که نمود رحمت بی کرانه الهی است، به دست مهربان این شفیعه محشر صورت می پذیرد.^۲

۱. نک: محمد باقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۲۱۹ تا ۲۲۷.

۲. محمد تقی مصباح یزدی، جامی از زلال کوثر، ص ۳۰۳.



در انتهای این نوشتار، خاضعانه و ملتسمانه به درگاه پاک مادر سادات علیہم السلام عرض می کنیم: یا فاطمه علیہا السلام، سرشتمان مهر و محبت شماست، چنان کنید که سرنوشتمان ختم به لطف و شفاعت شما باشد. شما زهرايید و شفیعه روز جزا، فاضله اید و آینه دار فضیلت در محشر کبرا؛ پس به حق رحمتتان، به حرمت عطفوتتان، دست ما و لطف بی کرانه شما بانو، جرم ما و شفاعتگری یگانه شما بانو...!



■ کتابنامه

۱. قرآن کریم، ترجمه ناصر مکارم شیرازی.
۲. اربلی، ابوالحسن علی بن عیسی، کشف الغمة فی معرفة الأئمة، ترجمه علی بن حسین زواره‌ای، ج ۲، چ ۳، تهران: اسلامیة، ۱۳۸۲ ش.
۳. بابازاده، علی اکبر، تحلیل سیره حضرت فاطمه (ع)، چ ۱، تهران: امام عصر (ع)، ۱۳۸۰.
۴. طبرسی، احمد بن علی، الاحتجاج علی أهل اللجاج، ج ۱، چ ۱، مشهد: نشر مرتضی، ۱۴۰۳ ق.
۵. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ترجمه سیدجواد مصطفوی، ج ۱، چ ۱، تهران: نشر علمیه اسلامیة، بی تا.
۶. مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار، ج ۲ و ۲۶ و ۳۶ و ۴۱ و ۴۳ و ۷۳، تهران: اسلامیة، بی تا.
۷. مصباح یزدی، محمدتقی، جامی از زلال کوثر، چ ۸، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۷.
۸. مکارم شیرازی، ناصر و دیگران، تفسیر نمونه، ج ۲ و ۱۶ و ۱۷، چ ۱، تهران: دار الکتب الإسلامیة، ۱۳۷۴ ش.



توضیحات شرکت در مسابقه فرهنگی «ماه بی نشان»

- سؤال‌ها از متن موجود طرح شده است و افراد بالای دوازده سال می‌توانند در مسابقه شرکت کنند.
- به روش‌های زیر می‌توانید در مسابقات فرهنگی شرکت کنید:

۱. ارسال پاسخ به سامانه پیامکی ۳۰۰۰۸۰۲۲۲۲ برای این کار، کافی است به ترتیب، نام مسابقه، شماره گزینه‌های صحیح سؤال‌ها به صورت یک عدد پنج‌رقمی از چپ به راست، نام و نام خانوادگی خود را به سامانه پیامکی ۳۰۰۰۸۰۲۲۲۲ ارسال کنید.

مثال: ماه بی نشان ۱۳۹۴ محمدطاها یزدی نژاد

۲. مراجعه به بخش مسابقات پرتال جامع آستان قدس رضوی به نشانی: www.razavi.aqr.ir
۳. پاسخ به سؤال‌ها در پاسخنامه: پاسخنامه تکمیل شده را می‌توانید به صندوق‌های مخصوص مستقر در کیوسک‌های راهنمای زائر بیندازید یا به صندوق پستی ۳۵۱-۹۱۷۳۵ ارسال کنید.



- هزینه ارسال پاسخنامه از طریق «پست جواب قبول» پرداخت شده است و لازم نیست از پاکت و تمبر استفاده کنید.
- هر فرد فقط یک بار می تواند در مسابقه شرکت کند؛ بنابراین پیامک ها و پاسخنامه های تکراری حذف می شود.
- آخرین مهلت شرکت در مسابقه، پایان اسفند ۹۴ است.
- قرعه کشی از بین پاسخ های صحیح و به صورت روزانه انجام می شود و نتیجه آن از طریق سامانه پیامکی گفته شده به اطلاع برندگان می رسد.

این متن حاوی آیات قرآن و اسماء متبرکه است.

شایسته است در حفظ حرمت آن کوشا باشیم.

تذکر: پیشنهادها و انتقادهای خود را در پیامک جداگانه ای ارسال کنید.

تلفن: ۰۵۱-۳۲۰۰۲۵۶۹



سؤال‌ها

سؤال اول. خداوند در آخرین آیات سوره مبارکه آل عمران به

توصیف چه عملی پرداخته است؟

۱. عبادات حضرت زهرا علیها السلام و امام علی علیه السلام
۲. انفاق در آمد فک توسط حضرت زهرا علیها السلام
۳. شفاعت‌گری حضرت زهرا علیها السلام در محشر
۴. ساده‌زیستی حضرت زهرا علیها السلام و امام علی علیه السلام

سؤال دوم. امام علی علیه السلام در پاسخ به سؤال پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، همسر

خود، حضرت زهرا علیها السلام را با چه تعبیری توصیف کردند؟

۱. مهربان‌ترین مادر در تربیت فرزندان
۲. بهترین یاور برای اطاعت و عبودیت خداوند
۳. دلسوزترین همسر در تحمل سختی‌ها
۴. اولین یاور برای اطاعت و عبودیت خداوند



سؤال سوم. طبق آیه ۱۳۸ سوره مبارکه بقره، ارزش انسان به

چیست؟

۱. تعالی روح و رنگ خدایی گرفتن
۲. انجام واجبات و مستحبات
۳. فقط به ترک گناهان کبیره
۴. اهتمام به خواندن نماز و قرائت قرآن

سؤال چهارم. آخرین وصیت های حضرت زهرا (ع) به

امیرالمؤمنین (ع) چه بود؟

۱. ازدواج امام علی (ع) با امامه، دختر خواهر ایشان
۲. قرار دادن پیکر ایشان (ع) در تابوت
۳. دفن شبانه و به خاک سپردن مخفیانه ایشان
۴. همه گزیندها

سؤال پنجم. بنابر روایات اسلامی، در روز قیامت، گسترده ترین

شفاعت متعلق به کدام بزرگوار است؟

۱. پیامبر اکرم (ص)
۲. امام علی (ع)
۳. حضرت فاطمه زهرا (ع)
۴. امام حسین (ع)

پاسخ نامہ مسابقہٴ فرهنگی «ماہ بی نشان»

نام و نام خانوادگی: نام پدر:
 تحصیلات: استان: شهر:
 تلفن ثابت یا کد شهر: شماره همراه:

سؤال	گزینه	۱	۲	۳	۴
سؤال اول					
سؤال دوم					
سؤال سوم					
سؤال چهارم					
سؤال پنجم					

فرم نظر سنجی کتاب

ردیف	موضوع	۱ خیلی زیاد	۲ زیاد	۳ متوسط	۴ کم	۵ خیلی کم
۱	میزان رضایت از جذابیت ظاهری (طرح جلد، اندازه و...)					
۲	میزان شیوایی مطالب					
۳	قابلیت فهم مطالب					
۴	میزان جذابیت و تازگی موضوع و مطالب					
۵	میزان تأثیرگذاری و مفید بودن مطالب					
۶	میزان تناسب محتوا با نیاز شما					
۷	میزان تناسب سؤالات یا موضوع					
۸	میزان رضایت کلی					
نظرها، پیشنهادهای و انتقادات:						

لبه کاغذ را پس از برش، تا زده و بچسبانید

پست جواب قبول



فرستنده:

.....
.....

کدپستی:

----- از این قسمت تا شود -----

هزینه پستی براساس قرارداد شماره ۳۵۱ - ۹۱۷۳۴ پرداخت شده است.

طرف قرارداد: اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی

صندوق پستی: ۳۵۱ - ۹۱۷۳۵